

РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ УКРАЇНИ ЩОДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТВАРИН-КОМПАЊЙОНІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, «ONE HEALTH» І ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Клєцов Андрій Михайлович

магістр ветеринарної медицини

Громадська організація «Спілка власників ветеринарної справи»,

ветеринарні клініки «Ветдопомога», м. Суми, Україна

ORCID: 0000-0002-1517-1086

vetsua@gmail.com

Клєцова Наталія Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент

Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

Університет Хартфордшира, м. Хатфілд, Англія

ORCID: 0000-0003-4910-8912

klietsovanataliia@gmail.com

Авторами здійснено дослідження реформування галузі ветеринарної медицини України щодо ідентифікації тварин-компаньйонів у контексті сталого розвитку, «One Health» і діджиталізації. Професійна діяльність лікаря ветеринарної медицини у Європейському Союзі відноситься до небагатьох професій з категорії «професії суспільної довіри», а тому їхня професійна діяльність повинна супроводжуватися підтримкою уряду в усіх напрямках. Авторами були використані такі методи досліджень, як науково-історичний, порівняльний, порівняльно-правовий, нормативно-догматичний. Робота виконувалася в межах консультацій, наданих іноземними партнерами та за результатами участі у міжнародних ветеринарних Асамблеях UEVP/FVE. В контексті досліджуваного питання було здійснено аналіз Постанови КМУ № 1171 від 03.11.2023 р. За проведеними дослідженнями, було доведено, що із застосуванням Постанови КМУ № 1171 на практиці, набуло удосконалення питання щодо створення унікального Реєстру з цифровим паспортом на тварину-компаньйона, що, на відміну від існуючих методик, демонструє розвиток України як цифрової держави, потужний поштовх реформування ветеринарного законодавства України в контексті вступу до ЄС. Встановлено, що застосування Реєстру з цифровим паспортом на тварину-компаньйона на практиці сприятиме запровадженню безпаперового руху тварин з цифровим паспортом в Європейському союзі, що, на відміну від існуючих методик, фіксуватиме останні щеплення проти сказу тварини-компаньйона, результати лабораторних випробувань сироваток крові на наявність антитіл до вірусу сказу (FAVN test), наявність власника тварини. Встановлено, на міжнародному та національному рівнях дана інновація сприятиме майбутньому відслідковуванню міграції тварин в умовах війни, а також усуненню поширення зоонозів із несприятливих регіонів країни до інших регіонів як в межах України, так і за її кордони. Було доведено, що вперше в Україні введення в дію Реєстру ідентифікованих тварин можна розглядати як один із ініціативних ґрунтовних кроків щодо створення реєстру лікарів ветеринарної медицини України, який у подальшому може бути синхронізований з реєстром незалежного самоврядувального ветеринарного органу в Україні. Виявлено, що запровадження на практиці даного підходу щодо Реєстру лікарів ветеринарної медицини при самоврядувальному незалежному ветеринарному органі в Україні «відкриє» міжнародні кордони для української продукції тваринного походження, відбуватиметься відслідковування руху не лише тварин, але й продукції тваринного походження через лікаря ветеринарної медицини, який виступатиме в Загальному реєстрі запорукою прозорості, із доступом до ринку ЄС.

Ключові слова: ідентифікація тварин-компаньйонів, Реєстр, сказ, діджиталізація, незалежний ветеринарний самоврядувальний орган, One Health, сталий розвиток, Постанова КМУ, реформування, галузь ветеринарної медицини.

DOI <https://doi.org/10.32782/bsnau.vet.2023.4.11>

Вступ. Професійна діяльність лікаря ветеринарної медицини у Європейському Союзі відноситься до небагатьох професій з категорії «професії суспільної довіри» (Klietsova & Klietsov, 2023; Klietsova et al., 2022). Це означає, що їхня професійна діяльність повинна супроводжуватися підтримкою уряду в усіх напрямках. В сучасних умовах розвитку українського суспільства, в умовах війни та водночас прогресивного діджитал середовища, питання ідентифікації тварин є не першочерговим, але нагальним. Проте процес ідентифікації тварин та створення реєстрів лікарів ветеринарної медицини, які вносять цих тварин у єдину електронну базу, висту-

пає одним із дієвих інструментів HR-менеджменту щодо створення незалежного самоврядувального ветеринарного органу в Україні, інструментом збереження людського капіталу в професії лікаря ветеринарної медицини, заходом контролю безпритульних тварин, проведення щеплення проти сказу тощо. Крім того, в рамках реалізації експериментального проєкту з проведення ідентифікації домашніх тварин чітко прослідковується виконання одразу декількох цілей сталого розвитку держави та реалізація принципів ветеринарної медицини в умовах середовища «One Health». Якщо ми проаналізуємо галузі охорони здоров'я у різних країнах

світу, то побачимо, що у переважній більшості цих держав ідентифікація домашніх тварин є вимогою національного законодавства (Korobko, 2015). Україна також не є виключенням і має в своєму законодавстві вимоги щодо ідентифікації тварин. Зокрема, Закон України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» (Pro identyfikatsiiu ta reestratsiiu tvaryn, 2009), Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» (Pro zakhyst tvaryn vid zhorstokoho povodzhennia, 2006), Закон України «Про ветеринарну медицину» (Pro veterynarnu medytsynu, 1992). Проте основні положення норм даних законів стосуються ідентифікації сільськогосподарських тварин. І незважаючи на міжнародні зобов'язання, об'єктивну необхідність держави та водночас суспільства, питання ідентифікації тварин-компаньйонів й досі залишається поза дослідженнями науковців та увагою нормотворців. Проте в Україні, незважаючи на міжнародні зобов'язання та об'єктивну необхідність, це досі рідкісне явище. Війна в Україні та спонтанне переміщення власників зі своїми тваринами, спричинила галас у міжнародній спільноті від поширення зоонозів, таких як сказ, лептоспіроз до виникнення переліку не ідентифікованих безпритульних тварин в європейському суспільстві. Не зважаючи на те, що існують різні програми підтримки переселенців з тваринами-компаньйонами (Vets For Ukrainian Pets, 2023), така неспрогнозована турбулентна ситуація в Україні змусила як практиків, так і науковців в галузі ветеринарної медицини звернутися до міжнародного досвіду й практичної імплементації норм міжнародного права до національного законодавства України. Саме це й обумовлює актуальність і нагальність теми нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Питаннями консультаційного, управлінського, правового напрямку щодо ідентифікації тварин-компаньйонів займалися різні рівні населення – від депутатів Верховної Ради, ліцензіатів ветеринарної медицини України, зоозахисних організацій, власників тварин, до окремих європейських спільнот лікарів ветеринарної медицини. Так, наприклад, у липні 2020 року групою народних депутатів із різних парламентських фракцій було внесено законопроект № 3796 щодо відповідального поводження з домашніми та дикими тваринами, які утримуються в неволі (Ovchunnykova, 2020). При цьому хочемо зацентувати увагу, що Проект щодо ідентифікації тварин в Україні обговорювався ліцензіатами – власниками ветеринарної справи й у 2021 році. Зокрема, представники групи правління ГО «Спілка власників ветеринарної справи» за чолі Голови правління Андрія Клєцова, у травні 2021 року мали офіційний візит та зустріч з представниками офісу Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. На даному засіданні були зазначені основні моменти, які б хотіли бачити власники ветеринарної справи в Україні, з урахуванням цілей сталого розвитку країни і системи «One Health» (Derzhprodspozhyvsluzhba avtomatyzuie formy veterynarnoi zvitnosti, 2021). Зокрема, мова йшла про: посилення активної співпраці приватних ветеринар-

них лікарів та Держпродспоживслужби щодо вдосконалення протиепізоотичної роботи з дрібними домашніми тваринами стосовно механізмів вакцинації та звітності; вдосконалення/оновлення інструкції дій при підозрі на сказ – визначення алгоритму взаємодії приватної та державної ветеринарних служб; розробка та створення законодавчо обґрунтованих альтернативних шляхів щодо можливості надання адміністративних послуг ліцензованими приватними лікарями та установами власникам дрібних домашніх тварин: ідентифікація, вакцинація, видача ветеринарно-санітарних паспортів на тварин; оптимізація та диференціація ліцензійних умов з ветеринарної практики: відокремлення ліцензійних умов для установ ветеринарної медицини дрібних тварин; уніфікація та діджиталізація форм ветеринарної звітності; пошук можливостей надання доступу ветеринарним клінікам до рецептурних медичних препаратів та можливості використання медичних препаратів у ветеринарії; розширення переліку психотропних речовин, що використовуються у ветеринарній медицині тощо. Під діджиталізацією управлінських процесів в галузі ветеринарної медицини було підняте питання щодо паспортів на тварин в застосунку «Дія» власника тварини-компаньйона (рис. 1).

В Україні в галузі ветеринарної медицини питанням ідентифікації сільськогосподарських тварин в контексті їх благополуччя були присвячені праці таких вчених-науковців, як: Т. Блаха (Nedosiekov et al., 2021), С. М. Гладченко (Hladchenko & Kasianenko, 2014), О. І. Касяненко (Hladchenko & Kasianenko, 2014), О. Мартинюк (Nedosiekov et al., 2021), В. Мельник (Nedosiekov et al., 2021), В. Недосєков (Nedosiekov et al., 2021), М. Ситюк (Nedosiekov et al., 2021), В. Юстинюк (Nedosiekov et al., 2021). Зокрема, науковцями С. М. Гладченко та О. І. Касяненко було досліджено, що метою створення Реєстру тварин є забезпечення єдиних принципів ідентифікації тварин, груп тварин та їх державного обліку; а також контролю за переміщеннями тварин усередині країни та при їх експорті й імпорті (Hladchenko & Kasianenko, 2014). У той час як предметом дослідження О. Мартинюк та В. Мельник (Nedosiekov et al., 2021) є гармонізація міжнародного ветеринарного законодавства до вітчизняного.

Ідентифікація тварин-компаньйонів є предметом дослідження таких вітчизняних і закордонних вчених, як: С. Барнард (Villa et al., 2013), П. Віла (Villa et al., 2013), П. Дінгма (Dingma et al., 2014), Б. Донеллі (French et al., 2021), С. Кілборн (French et al., 2021), І. Коробко (Korobko, 2015), М. Крандал (Dingma et al., 2014), Д. Леві (Dingma et al., 2014), М. Лем (French et al., 2021), С. Месорі (Villa et al., 2013), Д. Перл (French et al., 2021), Л. Посенті (Villa et al., 2013), Л. Покі (Dingma et al., 2014), М. Сіанела (Villa et al., 2013), М. Слатер (French et al., 2021), С. Франческо (Villa et al., 2013), С. Френч (French et al., 2021). Так, у південно-східній частині США було проведено онлайн-опитування 1086 ветеринарних клінік, щоб оцінити, яким чином ветеринарні заклади функціонують як частина мережі ідентифікації тварин-компаньйонів. Вченими було доведено, що загублені домашні тварини з ідентифікаційними мікрочіпами мають у 21 раз більше

Рис. 1. Зустріч Борду правління ГО «Спілка власників ветеринарної справи» з представниками органів влади Держпродспоживслужби щодо ідентифікації тварин-компаньйонів (травень, 2021 р.)

Джерело: власний архів авторів

шансів на повернення, ніж ті, у кого немає чіпування. Ті, хто шукає втрачених домашніх тварин, частіше звертаються за допомогою до лікарів ветеринарної медицини, ніж до притулків. Також було виявлено, що власники тварин-компаньйонів спочатку звертаються до лікарів ветеринарної медицини за порадою щодо здоров'я, захисту та благополуччя домашніх тварин (Dingma et al., 2014). Дослідження, проведені у Канаді показали, що приблизно 35000 людей щоночі стають бездомними. Десять-двадцять відсотків цих осіб є власниками домашніх тварин. Завдяки реєстру тварин-компаньйонів, можна ідентифікувати історію життя тварини-компаньйона (French et al., 2021). Досвід Італії говорить про те, що кожний регіон має власний реєстр тварин-компаньйонів, і вони взагалі несумісні один з одним. Однак навіть така система ідентифікації допомагає керувати історією життя тварин (Villa et al., 2013). В Україні хочемо відмітити проєкт «Повідок», який був створений в умовах війни з безкоштовної реєстрації тварин шляхом розповсюдження QR-паспортів. На сьогодні завдяки даному проєктові вже зареєстровано більше 500 000 тварин в Україні (Animal ID dopomahaie zahublenym tvarynkam povernutysia do hospodariv, 2023).

Однак ґрунтовні кроки на практиці щодо створення єдиних реєстрів щодо ідентифікації тварин-компаньйонів в Україні й досі не набули широкого наукового дослідження. Саме тому вважаємо за доцільне проаналізувати Постанову КМУ від 03.11.2023 р. № 1171 «Про реалізацію експериментального проєкту з проведення ідентифікації та/або реєстрації домашніх тварин», окремі положення якої відкривають реформування галузі ветеринарної медицини в Україні саме сьогодні в умовах війни, діджиталізації та сталого розвитку в системі «One Health».

Мета роботи полягає в дослідженні питання реформування галузі ветеринарної медицини України щодо ідентифікації тварин-компаньйонів у контексті сталого розвитку, «One Health», діджиталізації середовища.

Матеріали та методи досліджень включали науково-історичний метод дослідження. Зокрема, авторами було проаналізовано, які наукові та практичні напрацювання в галузі ветеринарної медицини України запроваджувалися протягом останніх десяти років в контексті питання ідентифікації тварин-компаньйонів. Порівняльний метод дослідження було застосовано науковцями даної статті під час імплементації міжнародного досвіду щодо практики застосування Єдиного Реєстру тварин-компаньйонів у різних країнах світу до вітчизняного. Порівняльно-правовий метод дослідження було застосовано для порівняння правових норм, що передбачають відповідальність за жорстоке поводження з тваринами у межах українського законодавства, виникнення соціальної відповідальності у власників тварин в процесі ідентифікації тварин-компаньйонів. Нормативно-догматичний метод у тісному зв'язку з методами аналізу та синтезу дозволив проаналізувати низку нормативно-правових актів, що є супутніми для запровадження ідентифікації тварин-компаньйонів на території України.

Робота виконувалася в межах консультацій, наданих іноземними партнерами з Польщі, Великобританії, Німеччини, Італії, Іспанії, Бельгії, США, Японії, виступів на Міжнародних ветеринарних Асамблеях UEVP та FVE протягом 2022-2023 років у Лондоні, на Мальті, в Брюсселі, наукових досліджень, проведених авторами даної статті під час участі в Світовому Ветеринарному Конгресі у Тайбей (2023 р.).

Результати. Відповідно до Ст. 1 п. 5 ЗУ «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» під ідентифікацією варто розуміти процес ототожнення тварини шляхом присвоєння їй ідентифікаційного номера з використанням візуальних, електронних та змішаних засобів залежно від виду тварини з подальшим внесенням ідентифікаційного номера до Єдиного державного реєстру тварин (Pro identyfikatsiiu ta reiestratsiiu tvaryn, 2009). У 2006 році Україна стала членом Міжнародного аграрного дослідницького центру (ICAR) (Mizhnarodnyi ahrarnyi

doslidnytskyi tseentr, 2023), а робота системи ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин в Україні реалізує завдання ICAR, тобто реєстрацію у Єдиному державному реєстрі тварин, та контроль за якістю засобів ідентифікації тварин відповідно до вимог системи ICAR. Зокрема, має місце дотичність до норм ЗУ «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv, 1997), коли відбувається встановлення «простежуваності». Тобто, в межах експорту чи внутрішнього переміщення товару, виникає можливість ідентифікувати оператора ринку, час, місце, предмет та інші умови поставки товару. Цих показників вистачає для встановлення походження харчових продуктів, тварин, призначених для виготовлення харчових продуктів.

Проте виникає питання: «Чи діють дані норми Закону для тварин-компаньйонів в Україні на практиці?»

Сьогодні в Україні вступила в дію Постанова КМУ від 03.11.2023 р. № 1171 «Про реалізацію експериментального проекту з проведення ідентифікації та/або реєстрації домашніх тварин», основні цілі якої полягають у: 1) контролі за обігом тварин; 2) забезпеченні безпеки та добробуту тварин; 3) захисту прав власників та покращення надання послуг ветеринарної медицини України; 4) покращення якості цифрової комунікації у галузі ветеринарної медицини; 5) гармонізація законодавства України з міжнародними стандартами в галузі ветеринарної медицини; 6) вдосконалення менеджменту в сфері поводження із тваринами в Україні. Таким чином, реформа полягає у створенні Єдиного державного реєстру домашніх тварин. При цьому відбуватиметься забезпечення організації та постійного наповнення державної електронної бази зазначеного реєстру.

Під Єдиним державним реєстром домашніх тварин (Реєстр) необхідно розуміти інформаційно-комунікаційну систему, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення реєстрових

даних та надання реєстрової інформації щодо домашніх тварин та їх власників або утримувачів. Першочерговим завданням щодо впровадження даної реформи є прийняття саме Порядку реалізації експериментального проекту з проведення ідентифікації та реєстрації домашніх тварин, власниками/утримувачами яких є фізичні та/або юридичні особи. Зазначимо, що участь у даному проекті є добровільною, а домашні тварини, які підлягають ідентифікації та реєстрації – це собаки, коти і хори. Даний проект впроваджується в Україні на два роки.

Стейкхолдерами реформи виступили: власники домашніх тварин, ветеринарні організації та фахівці ветеринарної медицини, державні органи, громадські організації та активісти із захисту тварин, Міжнародні організації та партнери (рис. 2).

Інтерпретуючи рис. 2, ми маємо розуміти під власниками домашніх тварин фізичних осіб, які володіють та доглядають за домашніми тваринами. Вони мають бути зацікавлені у зручному та ефективному процесі реєстрації своїх тварин, забезпеченні їх безпеки та здоров'я, а також захисті прав власності. Говорячи про державні органи як про стейкхолдерів реформи, то мова йтиме про міністерства, відомства, інші державні установи, які є відповідальними за регулювання та контроль у сфері ветеринарної медицини та тваринництва. Вони мають бути зацікавленими у поліпшенні менеджменту, контролю та моніторингу домашніх тварин, забезпеченні безпеки населення та дотриманні ветеринарних стандартів. Саме це і підкреслює вектор сталого розвитку України в системі «One Health». До наступної групи стейкхолдерів «Ветеринарні організації та фахівці ветеринарної медицини» належать лікарі ветеринарної медицини, ветеринарні клініки, притулки та інші ветеринарні установи. Вони мають бути зацікавлені у зручній взаємодії з реєстром, отриманні доступу до інформації про тварин, веденні медичних записів та координації догляду за тваринами. Невід'ємну частину складу стейкхолдерів

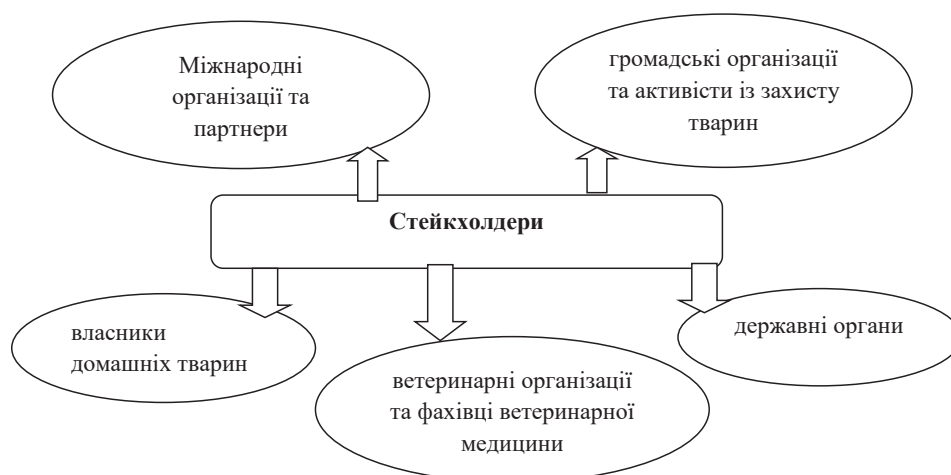

Рис. 2. Стейкхолдери реформи відповідно до Постанови КМ України від 03.11.2023 р. № 1171

Джерело: власні дослідження авторів на основі Постанови КМУ від 03.11.2023 р. № 1171 (Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu z provedennia identyfikatsii ta/abo reiestratsii domashnikh tvaryn, 2023) та оприлюдненої інформації від Міністерства цифрової трансформації України (Reforma z reiestratsii ta identyfikatsii domashnikh tvaryn, 2023)

відіграють і громадські організації та активісти із захисту тварин. Так, під цією групою варто розуміти організації, які займаються захистом тварин і правами тварин. Вони прагнуть до створення ефективної системи реєстрації, яка гарантує добробут та безпеку тварин, запобігає зменшенню кількості безпритульних тварин, незаконному розведенню, обігу тварин та боротьбі щодо торгівлі дикими видами тварин. Дана позиція відповідає рекомендаціям Кодексу здоров'я наземних тварин (Terrestrial Animal Health Code, 1960), що виступає основоположним міжнародним законодавчим документом в галузі ветеринарної медицини. П'яту групу стейкхолдерів складають «Міжнародні організації та партнери», під якою варто тлумачити міжнародні організації, які займаються питаннями у галузі ветеринарної медицини, торгівлю і захистом

прав і свобод тварин тощо. Вони мають бути зацікавлені у співпраці з Україною щодо впровадження міжнародних стандартів реєстрації та контролю над домашніми тваринами, що сприятиме взаємному визнанню та співробітництву в глобальному масштабі, тобто на рівні усєї світової спільноти. Так, кінцевою метою ідентифікації тварин виступатиме цифровий паспорт домашньої тварини у застосунку «ДІЯ», що говорить про розвиток діджитал середовища галузі ветеринарної медицини навіть в умовах війни.

Узагальнюючи аналіз наведених вище положень щодо Постанови КМУ від 03.11.2023 р. № 1171, вважаємо за доцільне зобразити схематично процес взаємодії власників тварин і держави в системі ідентифікації тварин (рис. 3).

Рис. 3. Процес взаємодії власників тварин і держави в системі ідентифікації тварин відповідно до Постанови КМУ від 03.11.2023 р. № 1171

Джерело: власні дослідження авторів на основі Постанови КМУ від 03.11.2023 р. № 1171 ((Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu z provedennia identyfikatsii ta/abo reiestratsii domashnikh tvaryn, 2023) та оприлюдненої інформації від Міністерства цифрової трансформації України (Reforma z reiestratsii ta identyfikatsii domashnikh tvaryn, 2023)

Обговорення. Аналізуючи положення Постанови КМУ від 03.11.2023 р. № 1171, виникає питання соціального значення. Так, чи матиме втілення на практиці даної постанови визначення власності тварин-компаньйонів, чи сприятиме спрощенню відновлення втрачених документів на тварину, чи матиме місце соціальна відповідальність власників тварин тощо. Знаходячи відповіді на дані запитання, ми можемо говорити про те, що змінить імплементація Постанови КМУ від 03.11.2023 р. № 1171 у практичну повсякденну діяльність людства? Проаналізуємо значущі, на наш погляд, положення.

По-перше, неодмінно матиме місце легальність та визнання власності на тварину. Процес перевірки права

власності на тварину відбуватиметься за декілька хвилин. Це дуже важливо у випадку загублення або крадіжки тварини, оскільки реєстр стане одним з джерел доказів і допоможе у відновленні права власника на тварину.

По-друге, матиме місце забезпечення безпеки та контроль епідеміологічної ситуації. Мова йде про контроль та регулювання епідеміологічної ситуації, оскільки будуть відомі дані про історію вакцинацій та стан здоров'я тварин. Це сприятиме запобіганню спалахів захворювань та забезпеченню безпеки як для тварин, так і для людей, що є однією із передумов системи «One Health».

По-третє, відбуватиметься спрощена ідентифікація та відновлення втраченої документації на тварин. Однією

із передумов сталого розвитку країни за умови розвитку діджиталізації України є безпаперова держава. Так, дана позиція доводить, що завдяки застосуванню на практиці досліджуваної Постанови КМУ № 1171, відбудеться спрощення процесу ідентифікації тварини та відновлення (паперової або електронної) документації на тварину-компаньйона. Значимо, що інформація про тварину буде легко доступна у цифровому паспорті, що дозволить уникнути проблем з втратою чи зіпсуванням документів.

По-четверте, здійсниться довгоочікувана мрія власників тварин щодо покращення можливостей пересування з тваринами. Зокрема, мова йде про спрощене пересування власників зі своїми тваринами-компаньйонами по території України (відсутність паперового Ветеринарного свідоцтва – форма 1-BET). Водночас планується втілити на практиці й спрощену процедуру оформлення реєстраційних документів для перетину кордону з тваринами-компаньйонами, та інших адміністративно-управлінських процедур, які мають суспільну значущість, а також синхронізацією з міжнародними реєстрами, наприклад, такими як europetnet.org (Reuniting pets and owners, 2023).

По-п'яте, матиме місце втілення у дію норм щодо соціальної відповідальності власників тварин. Так, дана Постанова КМУ сприятиме підвищенню свідомості власників тварин щодо відповідального володіння та догляду за тваринами-компаньйонами. Зокрема, власники будуть не лише обізнані, але й усвідомлені щодо важливості реєстрації, вакцинації та дотримання законодавства про захист тварин. Наприклад, нагадування у вигляді PUSH-повідомлення через застосунок ДІЯ про відсутність щеплення проти сказу матиме місце в межах реалізації даної Постанови КМУ № 1171.

Окрему увагу варто зацентувати на тому, які довгострокові соціальні наслідки надасть дана Постанова КМУ для країни в цілому. Так, матиме місце здоров'я та безпека населення. Адже реєстр домашніх тварин сприятиме контролю епідеміологічної ситуації та здійсненню превентивних заходів для запобігання поширенню захворювань. Це, в свою чергу, сприятиме збереженню здоров'я та безпеці як людей, так і тварин, що виступає однією із першочергових цілей «One Health».

Нами було досліджено, що міжнародний досвід Австрії, Великобританії, Німеччини, Італії, Люксембургу, Нової Зеландії, Португалії, США, Туреччини, Швейцарії щодо Реєстрів ідентифікації тварин має наступну практику. Під час ідентифікації в загальному Реєстрі тварина отримує правовий статус. Коли відбувся процес отримання твариною правового статусу, то саме це і захищає її від неналежного ставлення до неї. Так, порушник платить або власними коштами, або несе кримінальну відповідальність за заподіяну шкоду тваринам-компаньйонам.

Нами також було встановлено, що в таких країнах, як Австрія, Німеччина, Норвегія, Франція, США, Швеція має місце оподаткування власників тварин-компаньйонів. Так, нами було досліджено, що в цих країнах діє податок на утримання тварин як дієвий превентивний метод. А в таких країнах, як Швеція та Норвегія сума податку буде залежати від розміру собаки.

Відбудуватиметься розвиток галузі ветеринарної медицини в Україні. Тож, Реєстр домашніх тварин сприятиме розвитку ветеринарної медицини та покращенню якості ветеринарної допомоги в установах. Збір та аналіз даних про здоров'я та медичну історію тварин дозволить здійснювати дослідження, планувати профілактичні заходи та вдосконалювати методи лікування тварин-компаньйонів. При цьому варто зацентувати увагу, що може мати місце і несприятливий напрямок збору даних. Зокрема, той, хто матиме доступ до Реєстру – як утримувач реєстру, так і частково ветеринарні системи – можуть надавати інформацію іншим особам без згоди на поширення персональних даних. Наприклад, інформацію щодо відсутності щеплення тварини-компаньйона, або якою вакциною було проведено щеплення. Зазначимо, що великі ветеринарні корпорації ще до вторгнення в Україну Росії, і навіть зараз в інших країнах оплачують для ветеринарних клінік тарифний план, щоб мати доступ до їхніх баз даних. Тому вважаємо за доцільне, в якості превентивних методів управління, нормотворцям нашої країни на законодавчому рівні зафіксувати норму права в Постанові КМУ щодо заборони поширення даних через придбання окремих ветеринарних систем.

Так, наприклад, щодо ідентифікованих вже тварин. Зокрема, реалізований проєкт Громадською організацією «Спілка власників ветеринарної справи» в межах грантової діяльності від MightyVet під назвою «SaveVets_SafePets» матиме неоціненну значущість для попередження сказу на території України при реалізації на практиці Постанови КМУ від 03.11.2023 р. № 1171. На даний час здійснено більше 7000 ідентифікацій тварин-компаньйонів з щепленням проти сказу і стерилізацією. Кожну тварину з цього проєкту найближчим часом сподіваємося побачити в переліку майбутнього Єдиного реєстру. Крім того, наявність Реєстру домашніх тварин сприятиме обізнаності лікарів-волонтерів, яка кількість тварин знаходиться на деокупованих територіях, який відсоток домашніх тварин, що стали безпритульними внаслідок бойових дій, які є соціально захищеними завдяки вчасно здійсненій вакцинації та ідентифікації тварин тощо (Hranty, 2022-2023).

Позитивним моментом в реалізації Постанови КМУ є те, що здійснення реформування щодо створення програмно-технічних засобів Єдиного державного реєстру домашніх тварин здійснюється за рахунок програми міжнародної технічної допомоги «Інноваційна лабораторія підтримки асоціації Україна – ЄС (ІнноЛабЄС)» (Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu z provedennia identyfikatsii ta/abo reiestratsii domashnikh tvaryn, 2023).

Висновки. Таким чином, ми можемо зробити висновок, що запровадження Постанови КМУ № 1171 від 03.11.2023 р на практиці сприятиме виконанню Україною міжнародних зобов'язань щодо ратифікованої Європейської Конвенції «Про захист домашніх тварин» (Pro zakhyst domashnikh tvaryn, 1987). Серед цих зобов'язань передбачено проведення ідентифікації та реєстрації домашніх тварин в Україні. За проведеними нами дослідженнями, було доведено, що із застосуванням Постанови КМУ № 1171 на практиці, набуло удосконалення

питання щодо створення унікального Реєстру з цифровим паспортом на тварину-компаньйона, що, на відміну від існуючих методик, демонструє розвиток України як цифрової держави, потужний поштовх реформування ветеринарного законодавства України в контексті вступу до ЄС. Застосування Реєстру з цифровим паспортом на тварину-компаньйона на практиці сприятиме запровадженню безпаперового руху тварин з цифровим паспортом в Європейському союзі, що, на відміну від існуючих методик, фіксуватиме останні щеплення проти сказу тварини-компаньйона, результати лабораторних випробувань сироваток крові на наявність антитіл до вірусу сказу (FAVN test), наявність власника тварини. На міжнародному та національному рівнях дана інновація сприятиме майбутньому відслідковуванню міграції тварин в умовах війни, а також усуненню поширення зоонозів із несприятливих регіонів країни до інших регіонів як в межах України, так і за її кордони. Завдяки отриманим результатам досліджень авторів було також доведено, що вперше в Україні введення в дію Реєстру ідентифікованих тварин можна розглядати як один із ініціативних ґрунтовних кроків щодо створення реєстру лікарів ветеринарної медицини України, який у подальшому може

бути синхронізований з реєстром незалежного самоврядувального ветеринарного органу в Україні. При цьому на юридичному рівні можна покласти відповідальність щодо процесу вилучення лікарів ветеринарної медицини з даного реєстру на дисциплінарно-кваліфікаційну комісію, яка функціонуватиме при створеному незалежному самоврядувальному ветеринарному органі в Україні. Запровадження на практиці даного підходу щодо Реєстру лікарів ветеринарної медицини при самоврядувальному незалежному ветеринарному органі в Україні «відкриє» міжнародні кордони для української продукції тваринного походження, відбуватиметься відслідковування руху не лише тварин, але й продукції тваринного походження через лікаря ветеринарної медицини, який виступатиме в Загальному реєстрі запорукою прозорості, із доступом до ринку ЄС.

Суспільне обговорення серед різних верств населення зазначених вище положень, сприятиме формуванню сучасної громадянської свідомості щодо необхідності ідентифікації та реєстрації тварин в Україні, особливо в умовах війни, та відкриватиме подальші шляхи реформування галузі ветеринарної медицини в контексті системи «One Health».

Бібліографічні посилання:

1. Animal ID dopomahaie zahublenym tvarynkam povernutysia do gospodariv (2023) [Animal ID helps Lost Animals return to their Owners]. URL: <https://povidok.com> (in Ukrainian).
2. Derzhprodspozhyvsluzhba avtomatyzuie formy veterynarnoi zvitnosti (2021) [The State Production and Consumer Service automates veterinary reporting forms]. *Derzhprodspozhyvsluzhba*. URL: <https://dpss.gov.ua/news/derzhprodspozhyvsluzhba-avtomatyzuie-formi-veterynarnoi-zvitnosti> (in Ukrainian).
3. Dingma, P. A., Levy, J. K., Rockey, L. E., & Crandall, M. M. (2014). Use of visual and permanent identification for pets by veterinary clinics. *The Veterinary Journal*, 201(1), 46–50. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2014.04.024>
4. French, S., Pearl, D., Lem, M., Kilborn, S., Donnelly, B., & Slater, M. (2021). Understanding the associations between owner and pet demographics on pet body condition among those experiencing homelessness and housing vulnerability in Canada. *Preventive Veterinary Medicine*, 195. <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2021.105454>
5. Hladchenko, S. M., and Kasianenko, O. I. (2014). Identyfikatsiia tvaryn – zaporuka pokrashchennia epizootychnoho stanu v Ukraini [Animal identification is the key to improving the epizootic situation in Ukraine]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriya: Veterynarna medytsyna*, 1, 34–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_vet_2014_1_12 (in Ukrainian).
6. Hranty [Grants] (2022-2023). *HO Spilka vlasnykiv veterynarnoi spravy*. URL: <http://uacbbc.org/ua/projects/granti> (in Ukrainian).
7. Klietsova, N. V., Vyniarska, A. V., & Klietsov, A. M. (2022). Proiekt Zakonu Ukrainy shchodo stvorennia samovriaduvalnoho veterynarnoho orhanu z urakhuvanniam mizhnarodnoho dosvidu [Draft Law of Ukraine on the Creation of the Self-governing Veterinary Body on the Base of International Experience]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii imeni S. Z. Gzhytskoho. Seriya: Veterynarni nauky*, 24(108), 26–37. <https://doi.org/10.32718/nvlvet10805> (in Ukrainian).
8. Klietsova, N., and Klietsov, A. (2023). Social protection of economic and legal rights of emigrants in the context of reforming veterinary legislation of Ukraine and preservation of human capital under conditions of war and digitalization. *Modern paradigm of public and private law amidst sustainable development : Scientific monograph*. 1, 286–332. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6-14>
9. Korobko, I. (2015). Mizhnarodno-pravovi standarty identyfikatsii domashnikh tvaryn kompanioniv [International Legal Standards of Pet Animals Identification]. *Ukrainskyi chasopys mizhnarodnoho prava*, 2, 41–46. URL: <http://jusintergentes.com.ua/images/2015/2/Korobko.pdf> (in Ukrainian).
10. Mizhnarodnyi ahrarnyi doslidnytskyi tsentr (2023). [International Agricultural Research Center]. *ICAR*. URL: <https://www.icar.org/index.php/about-us-icar-facts/icar-members/> (in Ukrainian).
11. Nedosekov, V., Blakha, T., Sytiuk, M., Martyniuk, O., Melnyk, V., & Yustyniuk, V. (2021). *Osnovy biobezpeky ta blahopoluchchia tvaryn [Basics of Biosecurity and Animal Welfare]* : monohrafiia, 252. URL: https://www.apd-ukraine.de/images/2021/Biosicherheit_und_Tierwohl/09%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D0%91%D0%B-B%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%83%D1%87%D1%87%D1%8F%D0%91%D1%96%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B02021%D0%94%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf (in Ukrainian).

12. Ovchynnykova, Yu. (2020). Reiestratsiia domashnikh tvaryn: shcho naspravdi peredbachaie zakonoproiekt, yakyi podaly v Radu [Registration of domestic animals: what the draft law submitted to the Council actually provides]. *Ukrainska Pravda*. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/09/10/242276/> (in Ukrainian).
13. Pro identyfikatsiiu ta reiestratsiiu tvaryn (2009) [About Identification and Registration of Animals] Zakon (1445-VI). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1445-17#Text> (in Ukrainian).
14. Pro osnovni pryntsyty ta vymohy do bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv (1997) [On Basic Principles and Requirements for the Safety and Quality of Food Products] Zakon (771/97-BP). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukrainian).
15. Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu z provedennia identyfikatsii ta/abo reiestratsii domashnikh tvaryn (2023) [On Implementation of an Experimental Project on the Identification and/or Registration of Domestic Animals] Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy (1171-2023-n). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1171-2023-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
16. Pro veterynarnu medytsynu (1992) [On Veterinary Medicine] Zakon (2498-XII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text> (in Ukrainian).
17. Pro zakhyst domashnikh tvaryn (1987) [On the Protection of Domestic Animals] Yevropeiska Konventsiiia Rady Yevropy (994_a15) Ratyfikovana Zakonom Ukrainy (578-VII). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a15#Text (in Ukrainian).
18. Pro zakhyst tvaryn vid zhorstokoho povodzhennia (2006) [On the Protection of Animals from Cruelty] Zakon (3447-IV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text> (in Ukrainian).
19. Reforma z reiestratsii ta identyfikatsii domashnikh tvaryn (2023). [Reform of Registration and Identification of Domestic Animals] *Ministerstvo tsyvrovoi transformatsii Ukrainy*. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/80723-%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%96%20%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B8.pdf> (in Ukrainian).
20. Reuniting pets and owners (2023). *Europetnet*. URL: <https://www.europetnet.org/>
21. Terrestrial Animal Health Code (1960). *OIE*. URL: <https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access/?id=169&L=1>
22. Vets For Ukrainian Pets (2023). URL: <https://apply.vetsforukraine.com/>
23. Villa, P., Messori, S., Possenti, L., Barnard, S., Cianella, M., & Francesco, C. (2013). Pet population management and public health: A web service based tool for the improvement of dog traceability. *Preventive Veterinary Medicine*, 109(3–4), 349–353. <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2012.10.016>

Klietsov A. M., Doctor of Veterinary Medicine, NGO Board “Society of Veterinary Business Owners”, Veterinary Clinics “VetDopomoha”, Sumy, Ukraine

Klietsova N. V., PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine, Dr in HR Business School, University of Hertfordshire, Hatfield, United Kingdom

Reforming the veterinary medicine industry of Ukraine regarding the identification of companion animals in the context of sustainable development, One Health and digitalization

The authors conducted a research of reforming the field of veterinary medicine in Ukraine regarding the identification of companion animals in the context of sustainable development, “One Health” and digitalization. The professional activity of a Doctor of Veterinary medicine in the European Union belongs to the few professions from the category of “professions of public trust”, and therefore their professional activity should be accompanied by the support of the government in all directions. The authors used such research methods as scientific-historical, comparative, comparative-legal, normative-dogmatic. The work was carried out within the framework of consultations provided by foreign partners and based on the results of participation in international veterinary Assemblies UEVP/FVE. In the context of the researched issue, an analysis of CMU Resolution No. 1171 dated November 3, 2023 was carried out. According to the conducted studies, it was proved that with the application of CMU Resolution No. 1171 on practice, the issue of creating a unique Register with a digital passport for a companion animal was improved, which, in contrast to existing methods, demonstrates the development of Ukraine as a digital state, a powerful impetus for reforming veterinary legislation of Ukraine in the context of joining the EU. It has been defined that the use of the Register with a digital passport for a companion animal on practice will contribute to the introduction of paperless movement of animals with a digital passport in the European Union, which, unlike existing methods, will record the latest vaccinations against rabies of the companion animal, the results of laboratory tests of blood serum for the presence antibodies to the rabies virus (FAVN test), the presence of the owner of the animal. It has been proved that, at the international and national levels, this innovation will contribute to the future monitoring of animal migration under conditions of war, as well as to the elimination of the spread of zoonoses from unfavorable regions of the country to other regions both within Ukraine and beyond its borders. It was proved that for the first time in Ukraine, the implementation of the Register of identified animals can be considered as one of the proactive thorough steps towards the creation of the register of Doctors of Veterinary Medicine in Ukraine, which can be synchronized with the register of an independent self-governing veterinary body in Ukraine in future. It was found that the practical implementation of this approach regarding the Register of Doctors of Veterinary Medicine at the self-governing independent veterinary body in Ukraine will “open” international borders for Ukrainian products of animal origin, the movement of not only animals, but also products of animal origin will be tracked through a Doctor of Veterinary Medicine who will act in the General Register as a guarantee of transparency, with access to the EU market.

Key words: identification of companion animals, Register, rabies, digitalization, Independent Veterinary Self-governing Body, One Health, sustainable development, Resolution of the CMU, reform, field of veterinary medicine.